

كار كردهاف سفاسئ اسلامف در معنا بئفسف به زئدكف

زاهد غفارف هئفكفن^۱

علف كاكادزفولف^۲

چكفده

در افن مقاله، سفاسئ اسلامف و كار كردهاف آن در معنا بئفسف به زئدكف مورد برر سف قرار گرفته اسئ. سف بر آن اسئ تا به افن پرسش پاسخ داده شود كه سفاسئ اسلامف چكفنه مف ئواند در معنا بئفسف به زئدكف انسانها مؤئر واقع شود؟ چارچوب نظرف مقاله مئئئف بر نظرفاء امام خمفنف (ره) در باره سفاسئ اسلامف اسئ. همچفن در حفطه معنا بئفسف، نظرفه جان كائفنگهام، ففلسوف انگفلسف مورد ؁ؤفه قرار گرفته اسئ. كائفنگهام براف زئدكف، معناف ذائف مئصور اسئ كه آدمف بافد به كشف آن بفردازد. بر افن اساس وف داشئن روفكرد دفنف به جهان و افمان به آفرفنده هستف را عامل اصلف معنا بئفسف به زئدكف مف دانء. پژوهش حاضر با روش كففف از نوع ؁لفلف اسنادف سف در ؁بففن بفوندهاف سفاسئ اسلامف با زئدكف انسانف دارد و در ؁لاش اسئ تا نقش سفاسئ اسلامف در معنا بئفسف به زئدكف افراد را به عنوان بئفسف از كار كردهاف نظام سفاسف دفنف ؁بففن كئد. فافئهها نشان مف دهد كه معنا بئفسف به زئدكف، فكف از مهمفرفن كار و فزههاف نظام سفاسف اسلامف اسئ كه از طرفق ؁غففر نوع نگاه فرد به جهان، نوع نگاه فرد به همئوعان، نوع نگاه فرد به زئدكف و پدفدهها و همچفن نوع نگاه فرد به خوئشئن و جودف خود مف ئواند محقق شود و ؁ؤفه به افن كار و فزهها در راستاف ؁حقق ارزشهاف نظام سفاسف دفنف نقش مهمف را اففا خواهد كرد.

واژه هاف كلفدف: سفاسئ اسلامف، معنا بئفسف، جان كائفنگهام، سبك زئدكف، امام خمفنف (ره).

^۱ z_ghafari@yahoo.com

ali.kakadezfuli@gmail.com

^۱ دانشفار علوم سفاسف دانشگاه شاهد

^۲ دانشجوف دكئرف مطالعات سفاسف انقلاب اسلامف دانشگاه شاهد

بیان مسئله

برای تشریح مفهوم «سیاست» تعاریف متفاوتی ذکر شده است که هر کدام از جنبه‌ای به آن نگریسته‌اند؛ ارسطو سیاست را پدیده‌ای می‌داند که در نهایت به خیر انسان منتهی می‌شود. او از خیر جامعه و خیر فرد سخن می‌گوید و اگرچه هر دو را در راستای هم قرار می‌دهد، اما خیر جامعه را بر خیر فرد مقدم می‌داند. (عنایت، ۱۳۹۳، صص ۱-۳۹). فارابی کار ویژه حکومت را رواج افعال، رفتار و ملکات ارادی می‌داند که هدف از این امر، به سعادت رساند آدمی است. آکوئیناس هدف غایی سیاست را هم‌جواری با خداوند می‌داند که این هدف از مسیر زندگی پارساگونه محقق خواهد شد. (رجایی، ۱۳۶۸، صص ۱۸۳-۱۸۱) از دیدگاه ابن خلدون، سیاست تدبیر مدن بر اساس اخلاق و حکمت است که با هدف حفظ نوع انسان و بقای او صورت می‌گیرد. (ابن خلدون، ۱۳۹۳، ج ۱ ص ۷۰) همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، در تعاریف متفکران متقدم از سیاست، وجوه مثبتی بر خیر و سعادت برجسته است که منظور از خیر و سعادت صرفاً رفاه دنیوی نیست، بلکه در بیانی فراگیر، ناظر به فضائل و کرامت انسانی است.

در دیدگاه متفکران جدیدتر نسبت به سیاست، کارکردهای دنیوی معطوف به قدرت و جامعه بیشتر مورد توجه است. برای نمونه، دیوید ایستون سیاست را علمی می‌داند که بر مبنای آن توزیع ارزش‌ها، خدمات و امکانات صورت می‌گیرد. (اسکندری، ۱۳۷۸، ص ۱۰۷) در نگاه ماکس وبر و هابز، قدرت یکی واژگان کلیدی سیاست است؛ هابز قدرت را جزء درونی و فطری آدمی می‌داند و سیاست را نیز در دنباله آن تعریف می‌کند و وبر نیز قدرت را ابزاری در راستای پیاده کردن اهداف آرمانی به حساب می‌آورد. (رجایی، همان، ص ۱۸۵)

همان‌گونه که اشاره شد، تعاریف از سیاست بسیار متعدد است و روشن است که نمی‌توان تمامی آن‌ها را ذکر کرد. اما با تأمل در تعاریف ارائه شده می‌توان دریافت که «اهداف» و «کارکردها» دو معیاری هستند که در تعاریف مورد توجه قرار گرفته‌اند. بنابراین واژه سیاست، به فراخور زمان و مکان، در هر بستر معنایی که قرار گرفته، اهداف و کارکردهای متفاوتی برای آن در نظر گرفته شده است. با این مقدمه می‌توان گفت که سیاست اسلامی، سیاستی است که اهداف و کارکردهای آن بر اساس آموزه‌ها و ارزش‌های اسلام تعیین می‌شوند. سیاست در اسلام موضوع جدیدی نیست و از زمان رسالت پیامبر خاتم تا حال حاضر مورد توجه قرار داشته است. پیامبر اکرم (ص) پس از هجرت به مدینه، اقدام به تشکیل حکومتی نمود که در کنار رسیدگی به مسائل دینی، تدبیر امور سیاسی مسلمانان را برعهده داشت. (قرضاوی، ۱۳۹۴، صص ۲۸-۲۹)

بعدها مسئله جانشینی پیامبر و شیوه‌های تعامل ائمه اطهار با حکومت‌های دوران خویش، ابعاد جدیدی از سیاست اسلامی را به وجود آورد که این مسئله پس از غیبت امام دوازدهم بیشتر مورد توجه قرار گرفت. در طول قرون متمادی پس از غیبت، اگرچه مسلمانان رویکردهای متفاوتی به جایگاه سیاست

مقاله

- اسکندری، محمد (۱۳۷۸)، «نگاهی به مفهوم سیاست»، حوزه و دانشگاه، ش ۲۱، صص ۱۱۲-۸۴.
جمشیدی، محمدحسین (۱۳۸۷)، «سیاست چیست؛ تبیین دیدگاه امام خمینی (ره)»، مطالعات انقلاب اسلامی، ش ۱۴، صص ۴۶-۱۱.
جوادی آملی، عبدالله (۱۳۸۵)، «اسلام و زندگی»، پاسدار اسلام، ش ۲۹۴، صص ۹-۶.
رجایی، فرهنگ (۱۳۸۴)، «سیاست چیست و چگونه تعریف می‌شود؟»، سیاست خارجی، ش ۱۰، صص ۱۷۵-۱۹۱.
روستایی، جاوید (۱۳۷۹)، «طبیعت بشر و سرشت روابط بین‌الملل»، حکومت اسلامی، ش ۱۵، صص ۲۷۶-۲۳۸.
عظیمی شوشتری، عباسعلی (۱۳۸۸)، «اهداف و وظایف کلی دولت در اسلام»، معرفت سیاسی، ش ۱، صص ۹۹-۱۲۸.
علمی، قربان (۱۳۹۲)، «بررسی کارکرد معنابخشی دین در اندیشه علامه طباطبایی»، انسان پژوهی دینی، ش ۳۰، صص ۲۵-۵.
علیزمانی، امیرعباس (۱۳۸۹)، «معنای زندگی از دیدگاه جان کاتینگهام»، الهیات تطبیقی، ش ۱، صص ۹۷-۱۰۸.
قبادی، علیرضا (۱۳۹۱)، «تحلیل کارکردی مراسم و مناسک دینی»، اسلام و علوم اجتماعی، ش ۸، صص ۷۴-۹۲.
محسنی ارزگانی، غلام رسول (۱۳۸۸)، «ارزش و جایگاه انسان در نظام هستی از دیدگاه امام خمینی»، حضور، ش ۶۸، صص ۶۲-۲۴.

منابع الکترونیکی

اراکي، محسن؛ جهان‌بینی سیاسی اسلام مبتنی بر حاکمیت الهی است؛ vasael.ir/00014؛ ۱۳۹۵/۱۰/۲۷

ب) منابع لاتین

- Berger, Peter L (1973), *The social reality of Religion*, Harmondsworth: Penguin.
Cottingham, John (2003), *On the Meaning of Life*, Routledge.
Roemer, J.E (1987), *A Dictionary of Economics; Marxian value analysis*, London: The New Palgrave.

خواهند گرفت. بنابراین سیاست اسلامی هم از نظر جایگاهی که برای نوع انسان قائل می‌شود و هم از نظر سازوکارهایی که در جهت افزایش تعامل اجتماعی به کار می‌گیرد، سبب معنابخشی به حیات اجتماعی و تغییر نوع نگاه فرد به هم‌نوعان خود می‌گردد.

نتیجه‌گیری

مقوله سیاست متناسب با بستر زمانی، مکانی، اجتماعی و معنایی که در آن قرار می‌گیرد کارکردها و اهداف متفاوتی خواهد داشت. مطابق نظر امام خمینی (ره) می‌توان سیاست را بر سه قسم شیطانی، حیوانی و الهی دانست که سیاست اسلامی از قسم سوم است. جان کاتینگهام، یکی از فیلسوفانی است که به نقش دین در معنابخشی به زندگی بشر توجه داشته و بر آن است که انسان به تنهایی نمی‌تواند برای زندگی خود معنایی پیدا کند و در این راه نیاز به یک منبع حقیقت غیرانسانی بالاتر از خود دارد. او به کسانی که سعی دارند با حذف جایگاه خدا از عالم به تفسیر و توضیح روابط جهان بپردازند، نقد وارد می‌سازد و این کار را غیرممکن می‌داند. با توجه به نظر کاتینگهام می‌توان گفت که سیاست‌های شیطانی و حیوانی که تنها به بعد مادی انسان توجه دارند، نمی‌توانند کارکرد معنابخشی به زندگی بشر داشته باشند. اما سیاست اسلامی به دلیل آن که جایگاه خدا را در تقدیر هستی نادیده نمی‌گیرد و به هر دو بعد انسان توجه دارد، از طریق تغییر نوع نگاه فرد به جهان، زندگی، خویشتن و هم‌نوعان کارکرد معنابخشی دین به زندگی را به منصف ظهور می‌رساند.

منابع و مأخذ

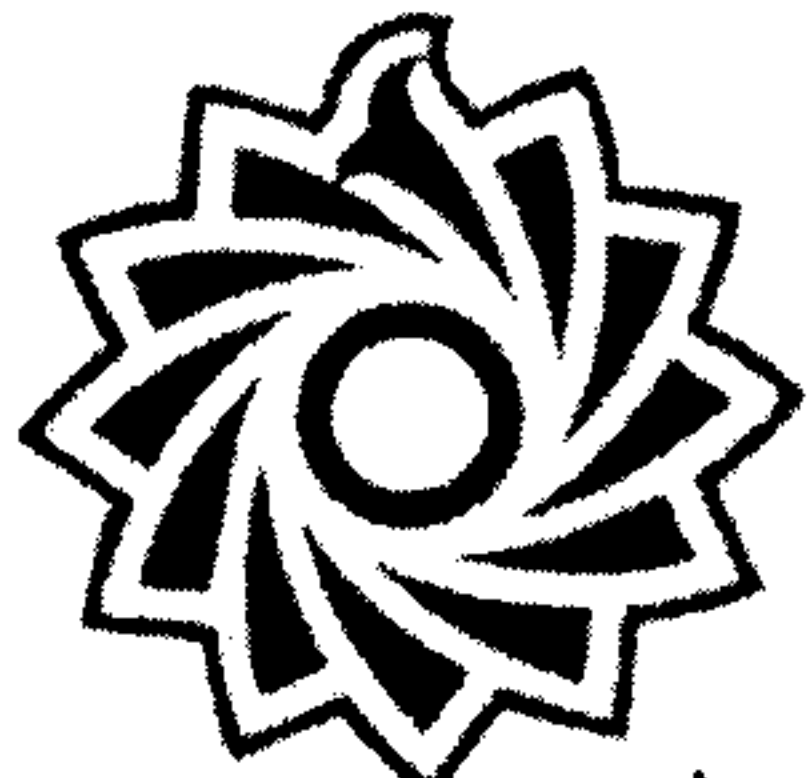
الف) منابع فارسی

کتاب

- ابن خلدون، عبدالرحمن (۱۳۹۳)، مقدمه ابن خلدون، محمد پروین گنابادی، تهران: علمی و فرهنگی.
- جوادی آملی، عبدالله (۱۳۸۶)، انتظار بشر از دین، قم: اسراء.
- صحیفه امام، ۲۲ جلدی (۱۳۸۵)، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره).
- طباطبایی، محمدحسین (۱۳۶۳)، تفسیر المیزان (۲۰ جلدی)، سید محمدباقر موسوی همدانی، قم: دفتر انتشارات اسلامی.
- عنایت، حمید (۱۳۹۳)، سیاست ارسطو، تهران: امیرکبیر.
- قرضاوی، یوسف (۱۳۹۴)، فقه سیاسی، عبدالعزیز سلیمی، تهران: احسان.
- کاتینگهام، جان (۱۳۹۳)، معنای زندگی، مریم دریانی اصل و امیرعباس علیزمانی، تهران: حکمت.
- مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۷۴)، تفسیر نمونه (دوره ۲۸ جلدی)، قم: دارالکتب الاسلامیه.

اسلام و ارزش‌های متعالی

دانشگاه تربیت مدرس شهید رجایی

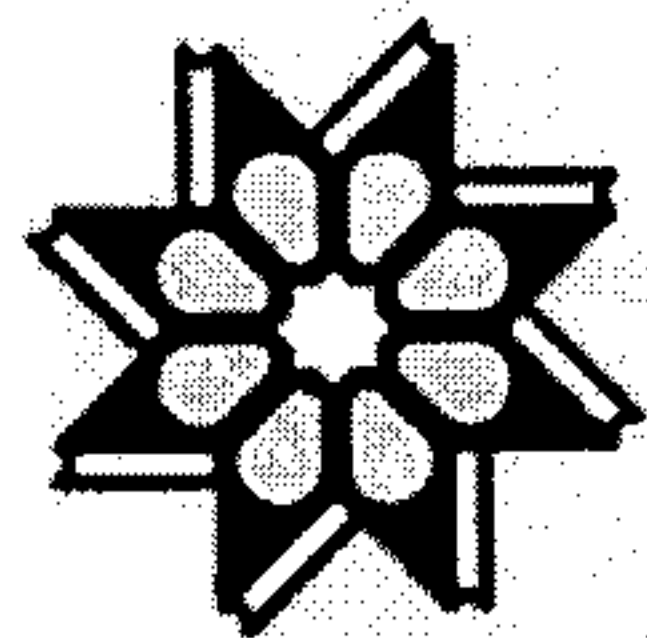
با تأکید بر معنای زندگی

اهداف همایش

بازخوانی ارزش‌های متعالی بر پایه مسأله معنای زندگی
برجسته کردن توجه پژوهشگران به ارزش‌های متعالی اسلام
ایجاد بستر مناسب برای بررسی راه‌های عملی تحقق ارزش‌های متعالی
فراهم آوردن بستر مناسب برای تبادل آرا و اندیشه‌های جدید
تبیین معارف اسلامی بر پایه امکانات درونی مسئله معنای زندگی
آشنایی با سلامت معنوی و سبک زندگی از دیدگاه اسلام

موضوعات اصلی همایش

- معنای زندگی و علوم
- معنای زندگی و آموزش و پرورش
- معنای زندگی و سلامت
- معنای زندگی و اخلاق و سبک زندگی
- معنای زندگی و نهادها
- معنای زندگی و دیگر ساختها

مرکز محتوای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری

مقالات برتر که شرایط لازم را کسب نمایند
در نشریه علمی پژوهشی هستی‌شناختی چاپ خواهند شد

مهلت ارسال مقاله

۹۸/۱۲/۱۰

اعلام نتایج

۹۹/۰۱/۳۱

مهلت ثبت‌نام در همایش

۹۹/۰۲/۳۱

تاریخ برگزاری

۹۹/۰۳/۰۸

محل برگزاری

دانشگاه تربیت مدرس شهید رجایی

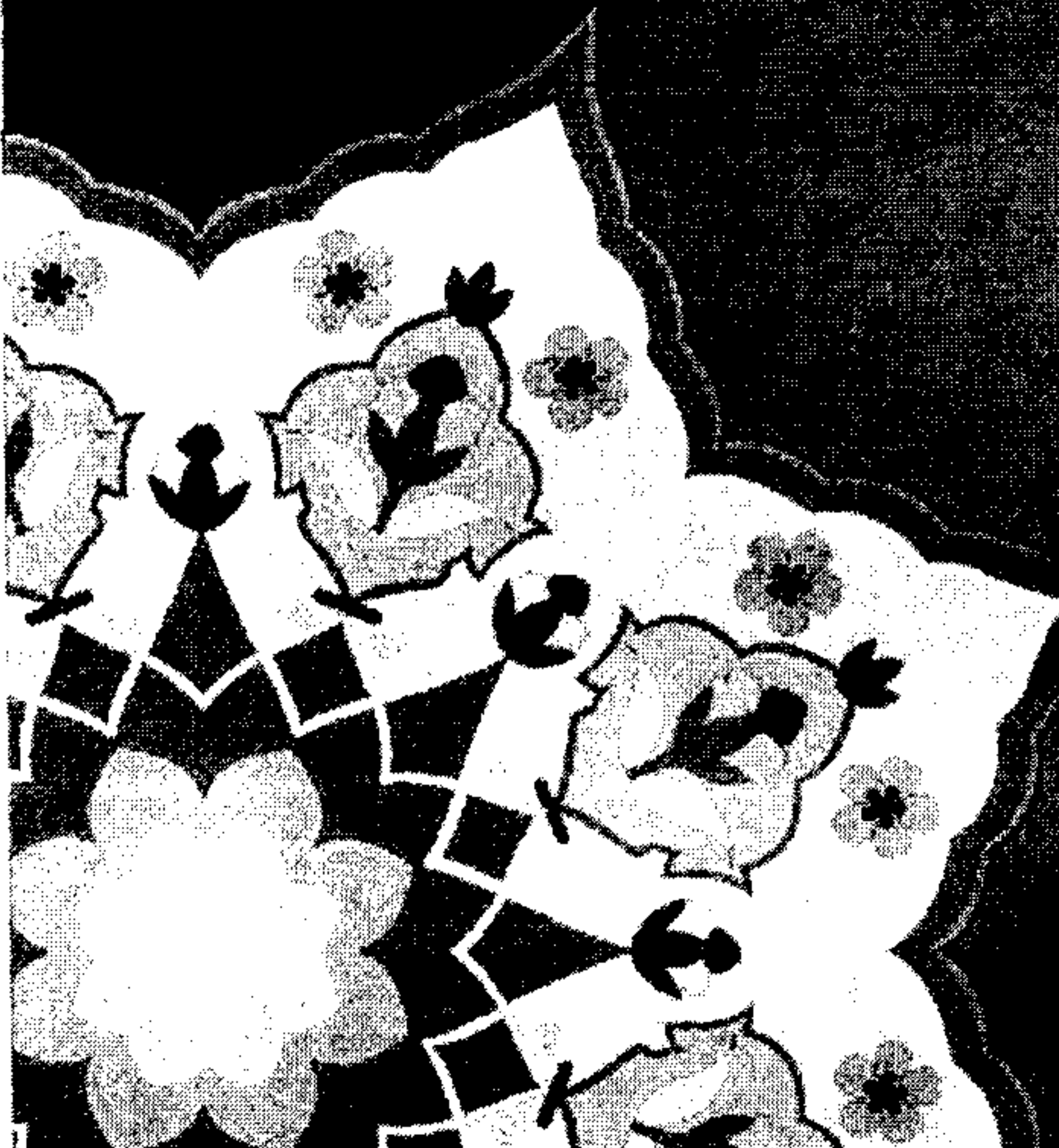
برای اطلاعات بیشتر

confivt@sru.ac.ir

وبسایت اطلاع‌رسانی

www.4thconfivt.sru.ac.ir

شماره تماس: ۰۲۱-۲۲۹۷۰۶۰۶۰ داخلی ۲۴۲۷

پنجمین کنفرانس ملی
اسلام و ارزشهای متعالی
با تأکید بر معنای زندگی
تیرماه ۱۳۹۹

چهارمین کنفرانس ملی اسلام و ارزشهای متعالی با تأکید بر معنای زندگی